

פרשת לך לך – שבת קודש

(א) וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם לְהִיּוֹת לָךְ לֵאלֹהִים וּלְזֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ:

רש"י: וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי. ומה היא הברית להיות לך לאלהים:

(ח) וּנְתַתִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ אֶת | אֶרֶץ מִגְרִיד אֶת כָּל־אֶרֶץ כְּנָעַן לְאַחֲזַת עוֹלָם וְהִיִּיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים:

רש"י: לְאַחֲזַת עוֹלָם. וְשֵׁם אֵהִיָּה לָכֶם לֵאלֹהִים אָבֶל בֶּן יִשְׂרָאֵל הִדָּר בְּחוּצָה לְאֶרֶץ כְּמוֹ שָׁאִין לוֹ אֱלֹהִים:

(ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אֲבִרָהָם וְאַתָּה אֶת־בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֶתָּה וְזֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם:

רש"י: וְאַתָּה. וי"ו זו מוסיף על ענין ראשון אני הנה בריתי אתך ואתה הנה זהיר לשמרה ומה היא שמירתה:

(י) זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ וּבֵינֵיכֶם וּגו'. אוֹתָם שֶׁל עֶכְשָׁיו: וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ. הַעֲתִידִין לִהְיוֹלָד אַחֲרֶיךָ: הַמּוֹל. כְּמוֹ לְהַמּוֹל כְּמוֹ שְׁאֵתָה אוֹמֵר עֲשׂוֹת כְּמוֹ לַעֲשׂוֹת:

(יא) וּנְמַלְתֶּם אֶת בָּשָׂר עֶרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם:

רש"י: וּנְמַלְתֶּם. כְּמוֹ וּמַלְתֶּם וְהַנּוּ"ן בּוֹ יִתְּרָה לִיסוּד הַנוּפֵל בּוֹ לְפָרָקִים כְּמוֹ נ' שֶׁל נוֹשֶׁף וּנ' שֶׁל נוֹשֵׂא. (וּנְמַלְתֶּם כְּמוֹ וְנִשְׂאָתֶם אָבֶל יְמוֹל לְשׁוֹן יַפְעֵל כְּמוֹ יַעֲשֶׂה יֹאכֵל) (ברש"י וְשׁוֹן אִינוֹ):

(יב) וּבֶן־שְׁמֹנֶת יָמִים יְמוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יֵלִיד בֵּית וּמִקְנֵת־כֶּסֶף מִכָּל בֶּן־נָכָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרְעֶךָ הוּא:

רש"י: יֵלִיד בֵּית. שֶׁיִּלְדָתוֹ הַשְּׁפָחָה בְּבֵית: וּמִקְנֵת כֶּסֶף. שֶׁקָּנָאוּ מִשְׁנוּלָד:

(יג) הַמּוֹל | יְמוֹל יֵלִיד בֵּיתָךְ וּמִקְנֵת כֶּסֶף וְהִיִּיתָה בְּרִיתִי בִּבְשָׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם:

רש"י: הַמּוֹל יְמוֹל יֵלִיד בֵּיתָךְ. כָּאֵן כָּפַל עָלָיו וְלֹא אָמַר לְשִׁמּוֹנָה יָמִים לְלַמֶּדֶךָ שֶׁיֵּשׁ יֵלִיד בֵּית נְמוֹל לְאַחַר שְׁמֹנֶה יָמִים כְּמוֹ שֶׁמְפֹרָשׁ בַּמִּסְכָּת שֶׁבֶת:

(יד) וְעָרַל | זָכָר אֲשֶׁר לֹא־יְמוֹל אֶת־בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיָּה אֶת־בְּרִיתִי הַפֶּר: ם

רש"י: וְעָרַל זָכָר. כָּאֵן לְמַד שֶׁהַמִּילָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהוּא נָכָר בֵּין זָכָר לְנִקְבָּה: אֲשֶׁר לֹא יְמוֹל. מְשִׁיגִיעַ לְכָלֵּל עוֹנָשִׁין וְנִכְרְתָה. אָבֶל אָבִיו אֵין עָנוּשׁ עָלָיו כִּרְת אָבֶל עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה: וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ. הוֹלֵךְ עֲרִירִי וּמֵת קוֹדֵם זְמַנּוֹ:

(טו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אֲבִרָהָם שְׂרִי אֲשַׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא אֶת־שְׁמָהּ שְׂרִי כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ:

רש"י: לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שְׂרִי. דְּמִשְׁמַע שְׂרִי לִי וְלֹא לְאַחֲרִים. כִּי שָׂרָה סֵתֶם שְׁמָה שְׁתָּהָ שָׂרָה עַל כָּל:

(טז) וּבִרְכַּתִּי אוֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לָךְ בֶּן וּבִרְכַּתִּיהָ וְהִיִּיתָה לְגוֹיִם מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ:

רש"י: וּבִרְכַּתִּי אֶתָּה. ומה היא הברכה שחזרה לנערותה שנאמר הִיִּתָּה לִי עֲדָנָה: וּבִרְכַּתִּיהָ. בְּהִנָּקֹת שְׂדִים כְּשֶׁנִּצְרְכָה לְכֶךְ בְּיוֹם מִשְׁתָּה שֶׁל יִצְחָק שֶׁהָיו מְרֻנָּגִים עֲלֵיהֶם שֶׁהִבִּיאוּ אֲסוּפֵי מִן הַשּׁוּק וְאוֹמְרִים בָּנֶנוּ הוּא וְהִבִּיאָה כָּל אַחַת בָּנָה עִמָּה וּמִנִּיקְתָּה לֹא הִבִּיאָה וְהִיא הִנִּיקָה אֶת כָּלָם. הוּא שֶׁנֶּאֱמַר הִנִּיקָה בָּנִים שָׂרָה (בְּרֵאשִׁית רַבָּה רַמְזָה בַּמִּקְצֵת):

(יז) וַיִּפֹּל אֲבִרָהָם עַל־פָּנָיו וַיִּצְחָק וַיֹּאמֶר בָּלָבוּ הֲלֹכִין מֵאַהֲשָׁנָה יוֹלָד וְאִם־שָׂרָה הִבְתָּ־תִשְׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד:

רש"י: וַיִּפֹּל אֲבִרָהָם עַל פָּנָיו וַיִּצְחָק. זֶה תִּרְגָּם אוֹנֵקְלוֹס לְשׁוֹן שְׂמָחָה וְחָדִי וְשֶׁל שָׂרָה לְשׁוֹן מְחוּךְ לְמַדָּת שֶׁאֲבִרָהָם הָאֵמִין וְשִׁמַּח וְשָׂרָה לֹא הָאֵמִינָה וּלְגַלְגָּה וְזֶה שֶׁהִקְפִּיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל שָׂרָה וְלֹא הִקְפִּיד עַל אֲבִרָהָם: הֲלֹכִין. יֵשׁ תְּמִיחוֹת שֶׁהֵן קִימוֹת כְּמוֹ הַנִּגְלָה נִגְלִיתִי. הַרְוָאָה אֶתָּה. אֵף זֶה הִיא קִימָת וְכָךְ אָמַר בָּלָבוּ הִנַּעֲשֶׂה חֶסֶד זֶה לְאַחַר מָה שֶׁהִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה לִּי: וְאִם שָׂרָה הִבְתָּ תִשְׁעִים שָׁנָה. הִיִּתָּה כְּדָאי לֵילֵד. וְאֵף עַל פִּי שְׂדוּרוֹת הָרֹאשׁוֹנִים הָיוּ מוֹלִידִים בְּנֵי חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה בִּימֵי אֲבִרָהָם נִתְמַעֲטוּ הַשָּׁנִים כְּכֹר וּבֹא תִשׁוּת כֹּחַ לְעוֹלָם. וְצֹא וּלְמַד מִעֲשָׂרָה דְּרוֹרוֹת שֶׁמִּנַּח וְעַד אֲבִרָהָם שֶׁמָּהְרוּ תוֹלְדוֹתֵיהֶם בְּנֵי שָׁשִׁים וּבְנֵי שִׁבְעִים:

(יח) וַיֹּאמֶר אֲבִרָהָם אֶל־הָאֱלֹהִים לוֹ יִשְׁמַעְאֵל יִחְיָה לְפָנֶיךָ:

רש"י: לוֹ יִשְׁמַעְאֵל יִחְיָה. הַלּוֹאי שִׁיחִיָּה יִשְׁמַעְאֵל אֵינִי כְּדָאי לְקַבֵּל מִתֵּן שְׂכָר כְּזֶה: יִחְיָה לְפָנֶיךָ. יִחְיָה בִּירְאָתְךָ כְּמוֹ הַתִּהַלֵּךְ לְפָנָי. פִּלַּח קְדָמִי:

(יט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אָבֶל שָׂרָה אֲשַׁתְּךָ יֵלְדָת לָךְ בֶּן וְקִרְאָתָּ אֶת־שְׁמוֹ יִצְחָק וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתּוֹ לְבְרִית עוֹלָם לְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו:

רש"י: אָבֶל. לְשׁוֹן אֲמַתַּת דְּבָרִים וְכֵן אָבֶל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ אָבֶל בֶּן אֵין לָהּ: וְקִרְאָתָּ אֶת שְׁמוֹ יִצְחָק. עַל שֵׁם הַצִּחּוּק. וְיֵשׁ אוֹמְרִים עַל שֵׁם עֲשָׂרָה נְסִיווֹת וְתִשְׁעִים שָׁנָה שֶׁל שָׂרָה וּשְׁמֹנֶה יָמִים שֶׁנִּמּוֹל וּמֵאָה שָׁנָה שֶׁנָּה שֶׁל אֲבִרָהָם (ס"א וְאֵת בְּרִיתִי לָמָּה נֶאֱמַר הָרִי כְּכֹר כְּתִיב וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֶתָּה וְזֶרְעֶךָ וּגו') אֵלָּא לְפִי שְׁאוּמֵר וְהִקְימוּתִי וּגו'. יְכוֹל בְּנִי יִשְׁמַעְאֵל וּבְנֵי קְטוֹנָה בְּכָלֵּל הַקְּיִים תִּלְמוּד לומֵד וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתּוֹ וְלֹא עִם אַחֲרִים). וְאֵת בְּרִיתִי אֵקִים אֶת יִצְחָק לָמָּה נֶאֱמַר אֵלָּא לְמַד שֶׁהִיא קְדוֹשׁ מִבְּטָן. ד"א אָמַר רַבִּי אַבָּא מִכָּאֵן לְמַד קֵל וְחֹמֶר בֶּן הַגְּבִירָה מִכָּן הָאֵמָה כְּתִיב הִנֵּה בִּרְכַּתִּי אוֹתוֹ וְהִרְפִּיתִי אוֹתוֹ וְהִפְרִיתִי אוֹתוֹ זֶה יִשְׁמַעְאֵל וְקֵל וְחֹמֶר וְאֵת בְּרִיתִי אֵקִים אֶת יִצְחָק: אֶת בְּרִיתִי. בְּרִית הַמִּילָה תִּהְיֶה מִסּוּרָה לְזֶרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק:

(כ) וְלִי־יִשְׁמַעְאֵל שְׁמַעְתִּיךָ הִנֵּה | בִּרְכַּתִּי אִתּוֹ וְהִפְרִיתִי אִתּוֹ וְהִרְפִּיתִי אִתּוֹ בַּמָּאֵד מָאֵד שְׁנַיִם־עָשָׂר נְשִׂאִם יוֹלִיד וּנְתַתִּיו לְגוֹי גָּדוֹל:

רש"י: שְׁנַיִם עָשָׂר נְשִׂאִים. כַּעֲנָנִים יְכָלוּ כְּמוֹ נְשִׂאִים וְרוּחַ:

(כא) וְאֶת־בְּרִיתִי אֵקִים אִתּ־יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לָךְ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה בַּשָּׁנָה הָאַחֲרִית:

(כב) וַיְכַל לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֲבִרָהָם:

רש"י: מֵעַל אֲבִרָהָם. לְשׁוֹן נִקְיָה הוּא כְּלָפִי שְׂכִינָה. וְלִמְדֵנוּ שֶׁהַצַּדִּיקִים מְרַכְּבֵתוּ שֶׁל מְקוֹם:

(כג) וַיִּקַּח אֲבִרָהָם אֶת־יִשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

רש"י: בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ. בְּאַבְרָהָם לֹא נֶאֱמַר אֶת לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה חֶסֶר אֵלָּא חֲתוּךְ בָּשָׂר שֶׁכָּכָר נִתְמַעֵף עַל יְדֵי תִשְׁמִישׁ אָבֶל יִשְׁמַעְאֵל שֶׁהָיָה יֶלֶד הַיִּזְקָק לְחַתֵּךְ עֶרְלָה וּלְפֹרַע הַמִּילָה לְכֶךְ נֶאֱמַר בּוֹ אֶת. (בְּרֵאשִׁית רַבָּה):

(כד) וַיַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה נְמוֹל אֲבִרָהָם וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ:

רש"י: בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה נְמוֹל. בּוֹ בְּיוֹם שֶׁנִּצְטָוָה בְּיוֹם וְלֹא בְּלִילָה לֹא נִתְיָרָא לֹא מִן הַגּוֹיִם וְלֹא מִן הַלִּיֻצִּנִּים וְשֶׁלֹּא יִהְיוּ אוֹיְבָיו וּבְנֵי דֹרוֹ אוֹמְרִים אֵלָּו רְאִינוּהוּ לֹא הִנַּחְנוּהוּ לְמוֹל וּלְקִים מִצְוָתוֹ שֶׁל מְקוֹם: וַיְמַל. לְשׁוֹן וַיַּפְעֵל:

(כה) וְאֲבִרָהָם בֶּן־תִּשְׁעִים וְתִשְׁעִים עָרְלָתוֹ:

רש"י: בֶּן־תִּשְׁעִים וְתִשְׁעִים. שֶׁמָּלְאוּ לְאַבְרָהָם תִּשְׁעִים וְתִשְׁעִי שָׁנָה

(כו) וְכָל־אֲנָשִׁי בֵּיתוֹ יֵלִיד בֵּית וּמִקְנֵת־כֶּסֶף מֵאֵת בֶּן־נָכָר נָמְלוּ אִתּוֹ: פ

רש"י: וְכָל־אֲנָשִׁי בֵּיתוֹ יֵלִיד בֵּית. וְכָל אֲנָשִׁי בֵּיתָהּ, וּבְנֵי כֶסֶף מִן בְּנֵי עַמִּיָּא אֲתַגְזֵרוּ, עַמִּיָּה.

(כז) וְכָל־אֲנָשִׁי בֵּיתָהּ יֵלִיד בֵּיתָהּ, וּבְנֵי כֶסֶף מִן בְּנֵי עַמִּיָּא אֲתַגְזֵרוּ, עַמִּיָּה.

(כח) וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

רש"י: וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה. בְּרִיתִי שְׁנִין: כִּד בְּכֹרֵן יוֹמָא הַדִּין, אֲבִרָהָם, וַיִּשְׁמַעְאֵל, בְּרִיָּה.

(כט) וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

רש"י: וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה. בְּרִיתִי שְׁנִין: כִּד בְּכֹרֵן יוֹמָא הַדִּין, אֲבִרָהָם, וַיִּשְׁמַעְאֵל, בְּרִיָּה.

(ל) וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

רש"י: וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה. בְּרִיתִי שְׁנִין: כִּד בְּכֹרֵן יוֹמָא הַדִּין, אֲבִרָהָם, וַיִּשְׁמַעְאֵל, בְּרִיָּה.

(לא) וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

רש"י: וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה. בְּרִיתִי שְׁנִין: כִּד בְּכֹרֵן יוֹמָא הַדִּין, אֲבִרָהָם, וַיִּשְׁמַעְאֵל, בְּרִיָּה.

(לב) וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

רש"י: וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה. בְּרִיתִי שְׁנִין: כִּד בְּכֹרֵן יוֹמָא הַדִּין, אֲבִרָהָם, וַיִּשְׁמַעְאֵל, בְּרִיָּה.

(לג) וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

רש"י: וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה. בְּרִיתִי שְׁנִין: כִּד בְּכֹרֵן יוֹמָא הַדִּין, אֲבִרָהָם, וַיִּשְׁמַעְאֵל, בְּרִיָּה.

(לד) וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

רש"י: וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה. בְּרִיתִי שְׁנִין: כִּד בְּכֹרֵן יוֹמָא הַדִּין, אֲבִרָהָם, וַיִּשְׁמַעְאֵל, בְּרִיָּה.

(לה) וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

רש"י: וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה. בְּרִיתִי שְׁנִין: כִּד בְּכֹרֵן יוֹמָא הַדִּין, אֲבִרָהָם, וַיִּשְׁמַעְאֵל, בְּרִיָּה.

(לו) וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

רש"י: וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה. בְּרִיתִי שְׁנִין: כִּד בְּכֹרֵן יוֹמָא הַדִּין, אֲבִרָהָם, וַיִּשְׁמַעְאֵל, בְּרִיָּה.

(לז) וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

רש"י: וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה. בְּרִיתִי שְׁנִין: כִּד בְּכֹרֵן יוֹמָא הַדִּין, אֲבִרָהָם, וַיִּשְׁמַעְאֵל, בְּרִיָּה.

(לח) וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ:

רש"י: וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה. בְּרִיתִי שְׁנִין: כִּד בְּכֹרֵן יוֹמָא הַדִּין, אֲבִרָהָם, וַיִּשְׁמַעְאֵל, בְּרִיָּה.

(לט) וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ: